

‘Το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα LIFE : Ευκαιρίες Χρηματοδότησης στη Δράση για το Κλίμα’

Σπυριδούλα Ντεμίρη

Δρ Χημικός Μηχανικός - Εμπειρογνώμονας Κλιματικής Αλλαγής

Ελληνικής Task Force για το Πρόγραμμα LIFE

Πράσινο Ταμείο

Το πρόγραμμα LIFE αποτελεί το χρηματοδοτικό εργαλείο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Περιβάλλον και την Κλιματική Αλλαγή. Μέσω της συγχρηματοδότησης έργων συνεισφέρει στην εφαρμογή, ανανέωση και ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής πολιτικής και νομοθεσίας για το Περιβάλλον και το Κλίμα. Συνολικά, από το 1992 μέχρι σήμερα έχουν χρηματοδοτηθεί 239 έργα με Έλληνα φορέα ως συντονιστή δικαιούχο και συνολικό προϋπολογισμό 326 εκατ. €.

Για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο 2014-2020 το πρόγραμμα δομείται σε δύο υπό-προγράμματα- το υπό-πρόγραμμα ‘Περιβάλλον’, που λαμβάνει το 75% της χρηματοδότησης για την περίοδο αυτή, και το υπό-πρόγραμμα ‘Δράση για το Κλίμα’ που λαμβάνει το υπόλοιπο 25%. Ο συνολικός προϋπολογισμός για την περίοδο ανέρχεται στα 3,5 δισεκατ. €. Το υπό-πρόγραμμα Περιβάλλον έχει τρεις τομείς προτεραιότητας: ‘Περιβάλλον και Αποδοτικότητα Πόρων’, ‘Φύση και Βιοποικιλότητα’ που λαμβάνει το 55% της χρηματοδότησης του υποπρογράμματος την περίοδο 2014-2017, και ‘Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση και Πληροφόρηση. Το υποπρόγραμμα ‘Δράση για το Κλίμα’ διακρίνεται επίσης σε τρεις κατηγορίες – τον μετριασμό της Κλιματικής Αλλαγής, την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή και την Κλιματική Διακυβέρνηση και Πληροφόρηση.

Στο LIFE υπάρχουν διάφοροι τύποι χρηματοδότησης και μηχανισμοί, εκ των οποίων οι πιο συνήθεις είναι οι επιχορηγήσεις δράσης, ενώ υπάρχουν και διάφορα είδη έργων με τα παραδοσιακά να αποτελούν τα έργα που αφορούν τους περισσότερους φορείς και στα οποία αναφέρεται το παρόν κείμενο. Στο ‘Περιβάλλον’ ορίζονται συγκεκριμένα θέματα έργων μέσα στο Πολυετές Πρόγραμμα Εργασίας, ενώ αντίθετα στην ‘Δράση για το Κλίμα’ οι ετήσιες προτεραιότητες καθορίζονται στις κατευθυντήριες οδηγίες υποβολής του κάθε έτους. Στα έργα LIFE μπορούν να συμμετέχουν δημόσιοι φορείς, μη κερδοσκοπικές οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένων των ΜΚΟ, καθώς και ιδιωτικές επιχειρήσεις. Ο μέσος αριθμός των φορέων είναι 4-5, ενώ με βάση τον κανονισμό κάθε φορέας που συμμετέχει θα πρέπει να συνεισφέρει και οικονομικά στην πρόταση, ακόμα κι εάν είναι σε διαφορετικά ποσοστά ίδιας συμμετοχής. Αν και δεν υπάρχει περιορισμός στον προϋπολογισμό των έργων, κατά μέσο όρο οι προϋπολογισμοί ανέρχονται στα 1,5-2,5 εκατομμύρια εκ των οποίων η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορεί να χρηματοδοτήσει έως το 60% του επιλέξιμου κόστους. Τα έργα LIFE πραγματοποιούνται στην επικράτεια των Κρατών Μελών, αν και υπάρχει η δυνατότητα υλοποίησης δράσεων και συμμετοχής φορέων από χώρες εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπό προϋποθέσεις. Τα έργα πρέπει να συνάδουν με τους γενικούς όρους του Κανονισμού LIFE και τις θεματικές προτεραιότητες κάθε κατηγορίας και διακρίνονται σε τέσσερις κατηγορίες: πιλοτικά, επίδειξης, βέλτιστων πρακτικών και πληροφόρησης. Ως προς το είδος των έργων μπορεί να αναφερθεί ότι το LIFE δεν επικεντρώνεται στην έρευνα, όπως το Horizon 2020, ούτε δικαιολογεί μεγάλες υποδομές, όπως τα διαρθρωτικά ταμεία. Στα έργα LIFE η έμφαση δίνεται στη δυνατότητα αναπαραγωγής και μεταφοράς των αποτελεσμάτων του έργου, στην

μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των έργων αλλά και στην προστιθέμενη αξία των αποτελεσμάτων του έργου για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η «Δράση για το Κλίμα» αποτελεί νέο υπό-πρόγραμμα του LIFE για την περίοδο 2014-2020 και λαμβάνει το 25% του συνολικού προϋπολογισμού (περίπου 0,5 δισεκατ. € για την πρώτη περίοδο 2014-2017). Το ποσό αυτό διανέμενεται σχεδόν εξίσου για τη χρηματοδότηση έργων που αφορούν στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και στις δράσεις προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, ενώ η κλιματική διακυβέρνηση και πληροφόρηση το διαθέσιμο υπόλοιπο ανέρχεται σε περίπου 17 εκατ. € ευρώ. Ο συνολικός προϋπολογισμός του υπό-προγράμματος είναι 52,1 εκατ. € το 2017. Η Πρόσκληση υποβολής για το 2017 δημοσιεύτηκε στις 28 Απριλίου και η καταληκτική ημερομηνία υποβολής είναι η 7^η Σεπτεμβρίου 2017.

Ως προς το περιεχόμενο του κάθε τομέα προτεραιότητας μπορούν να αναφερθούν τα εξής:

- Ο *Μετριασμός της Κλιματικής Αλλαγής* αναφέρεται σε έργα που στοχεύουν στην μείωση των εκπομπών Αερίων του Θερμοκηπίου, υποστηρίζοντας την μετάβαση σε μία οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα. Η νομοθετική βάση αποτελείται από το Πλαίσιο Ενέργεια και Κλίμα για το 2030 και οι ετήσιες προτεραιότητες αφορούν στις ενεργοβόρες βιομηχανίες, στα φθοριούχα αέρια και στις χρήσεις γης, αλλαγές χρήσεων γης και δασοκομία.
- Η *Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή* αφορά έργα τα οποία βοηθούν στην ενίσχυση της ετοιμότητας και στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, αλλά και την ενδεχόμενη αξιοποίηση των ευκαιριών που τυχόν παρουσιάζονται ώστε να ενισχυθεί η ανθεκτικότητα της Ένωσης σε αυτές. Νομοθετική βάση αποτελεί η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Προσαρμογή, ενώ υπάρχει πλήθος άλλων στοιχείων πολιτικής που συνδέονται με αυτήν, όπως το Σύμφωνο των Δημάρχων, η Εθνική Στρατηγική και τα Περιφερειακά Σχέδια Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή κ.α. Ειδικά στις προτεραιότητες του 2017 εμπίπτουν διασυνοριακά θέματα για την διαχείριση των πλημμυρών και της παράκτιας ζώνης, δράσεις ενσωμάτωσης της προσαρμογής στον χωροταξικό σχεδιασμό των πόλεων, τον σχεδιασμό των κτιρίων και τη διαχείριση των φυσικών πόρων, δράσεις με στόχο την αύξηση της ανθεκτικότητας και την βιωσιμότητα του κλάδου της γεωργίας, της δασοπονίας και του τουρισμού, καθώς και έργα που στοχεύουν στη βιώσιμη διαχείριση των υδάτων, την καταπολέμηση της ερημοποίησης και των πυρκαγιών, ιδιαίτερα σε περιοχές που είναι ευπαθείς στην ξηρασία. Λόγω του χαρακτήρα των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, η ευπάθεια των περιοχών εφαρμογής των δράσεων πρέπει να λαμβάνεται υπόψιν, και για αυτό επισημαίνεται ότι η Εθνική Στρατηγική για την Κλιματική Αλλαγή περιλαμβάνει εκτιμήσεις σχετικά με την ευπάθεια των κλάδων σε κάθε περιφέρεια. Η προσαρμογή των πόλεων αποτελεί επίσης προτεραιότητα της Επιτροπής για το Πρόγραμμα LIFE το 2017 και έργα που αναφέρονται σε τοπικές πρωτοβουλίες προσαρμογής και μετριασμού (πχ στο πλαίσιο του Συμφώνου των Δημάρχων), που αναπτύσσουν κι εφαρμόζουν καινοτόμες λύσεις στις πόλεις, που προωθούν τις πράσινες υποδομές στις πόλεις ή που εφαρμόζουν συνεργασίες δημόσιων και ιδιωτικών φορέων στον τομέα της ασφάλισης γενικώς προτείνονται ως επιλέξιμα.
- Η *Κλιματική Διακυβέρνηση και Πληροφόρηση* αναφέρεται στην ευαισθητοποίηση σε κλιματικά ζητήματα, στην επικοινωνία, διαχείριση και διάδοση των πληροφοριών με στόχο τον διαμοιρασμό επιτυχημένων κλιματικών λύσεων και πρακτικών, στην συμβολή στην αποτελεσματικότερη συμμόρφωση με την κλιματική νομοθεσία και

την βελτίωση της διακυβέρνησης με διεύρυνση της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων σε διαδικασίες διαβούλευσης και εφαρμογής της νομοθεσίας. Στον τομέα αυτόν αναφέρονται 7 προτεραιότητες στον οδηγό υποβολής του 2017, συμπεριλαμβανομένων δράσεων ευαισθητοποίησης για την ικανοποίηση της ανάγκης προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή.

Στο παρελθόν έχουν υπάρξει πολλά παραδείγματα έργων όπου η τοπική αυτοδιοίκηση συμμετείχε και χρησιμοποίησε τον μηχανισμό συγχρηματοδότησης LIFE για την εκτέλεσή τους. Ορισμένα από αυτά τα παραδείγματα είναι:

- Το έργο LIFE CLIM-LOCAL2020 όπου αναπτύχθηκε το τοπικό σχέδιο δράσης για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής έως το 2020,
- Τα έργα LIFE AgroClimaWater και LIFE Adapt2Clima που αναφέρονται στην προσαρμογή στον γεωργικό τομέα, με την συμμετοχή ενώσεων και περιφερειών από την Ελλάδα αλλά και από άλλες μεσογειακές χώρες,
- Το πρόσφατο έργο LIFE Urban Proof με την συμμετοχή τεσσάρων δήμων από Ελλάδα, Κύπρο και Ιταλία.

Για την υποστήριξη δυνητικών δικαιούχων που ενδιαφέρονται να υποβάλλουν μία πρόταση LIFE λειτουργεί στο πλαίσιο του Προγράμματος LIFE Οικοδόμησης Δυναμικού της χώρας και για το διάστημα 2016-2019 η Ελληνική ομάδα Task Force για το Πρόγραμμα LIFE, η οποία αποτελείται από πέντε εμπειρογνώμονες και τα δύο Εθνικά Σημεία Επαφής. Η ομάδα λειτουργεί στο Πράσινο Ταμείο, σε συνεργασία και με το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας κι έχει ως στόχο την αποτελεσματικότερη συμμετοχή της χώρας στο Πρόγραμμα LIFE. Ο ρόλος της Greek LIFE Task Force είναι να ενημερώνει τους δυνητικούς δικαιούχους για τις εξελίξεις σχετικά με το πρόγραμμα (δημοσίευση και θεματολογία προσκλήσεων, στοιχεία επιτυχίας από προηγούμενες προσκλήσεις κλπ.), να τους υποστηρίζει στην προετοιμασία προτάσεων, να προωθεί την ανταλλαγή εμπειριών και καλών πρακτικών και την χρήση των αποτελεσμάτων έργων LIFE και να ενισχύει την λειτουργία των Εθνικών Σημείων Επαφής. Η ιστοσελίδα της ομάδας είναι www.lifetaskforce.gr ενώ το μέληλ επικοινωνίας life@prasinotameio.gr.